

Arkadiusz Artyszak
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Zmiany w produkcji buraka cukrowego w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2002–2011

Changes in sugar beet production in the Kujawsko-Pomorskie voivodeship in 2002-2011

W pracy przedstawiono na podstawie danych GUS zmiany w produkcji buraka cukrowego w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2002–2011. W tym okresie powierzchnia uprawy buraka cukrowego zmniejszyła się o 30,3%, plony zwiększyły się o 7,5%, a zbiory zmalały o 16,2%. Od 2002 roku do 2010 roku areal buraka cukrowego najbardziej został ograniczony w powiatach: świeckim (o 57,4%) i żnińskim (o 44,9%). W 2002 roku w 25 gminach o największej powierzchni uprawy buraka cukrowego roślina ta zajmowała 26,4 tys. ha (48,8% areалу w województwie). Do 2010 roku powierzchnia uprawy w analizowanych gminach zmniejszyła się o 25,2% (do 19,7 tys. ha) w stosunku do 2002 roku (51,3% areálu buraka cukrowego w całym województwie). Głównym powodem ograniczenia produkcji buraka cukrowego była reforma rynku cukru w Unii Europejskiej w latach 2006–2009.

Słowa kluczowe: burak cukrowy, Unia Europejska, województwo kujawsko-pomorskie.

Wstęp i cel pracy

Jednym z ważnych elementów Wspólnej Polityki Rolnej w Unii Europejskiej jest regulacja rynku cukru. Od początku lipca 2006 roku wprowadzono reformę tego rynku¹,²,³. Jej celem miało być ograniczenie produkcji cukru w UE o 33% i zwiększenie konkurencyjności całego sektora. Ponieważ początkowe efekty reformy były niewystarczające, wprowadzono administracyjne obniżenie limitów produkcyjnych w roku 2008/2009⁴. Spowodowało to w konsekwencji znaczne ograniczenie powierzchni uprawy buraka cukrowego w wielu krajach, w tym w Polsce⁵.

¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 318/2006 z 20 lutego 2006 r. w sprawie wspólnej organizacji rynków w sektorze cukru (Dz. Urz. WE L. 58 z 28.02.2006), 1-30.

² Rozporządzenie Rady (WE) nr 319/2006 z 20 lutego 2006 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1782/2003 ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników (Dz. Urz. WE L. 58 s. 32 z 28.02.2006 r.), 32-40.

³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 320/2006 z 20 lutego 2006 r. ustanawiające tymczasowy system restrukturyzacji przemysłu cukrowniczego we Wspólnocie i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1290/2005 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej (Dz. Urz. WE L. 58 z 28.02.2006), 42-50.

⁴ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1260/2007 z dnia 9 października 2007 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 318/2006 w sprawie wspólnej organizacji rynków w sektorze cukru (Dz. Urz. WE L. 283 z 27.10.2007), 1-7.

⁵ Artyszak A.: Zmiany w produkcji buraka cukrowego w Polsce na tle Unii Europejskiej w I dekadzie XXI wieku, Zesz. Nauk. SERiA, t. XIV, z. 1, 2012, 16-19.

Celem pracy jest ocena i wskazanie przyczyn zmian w produkcji buraka cukrowego w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2002–2011. Województwo to jest jednym z głównych regionów uprawy tej rośliny w Polsce.

Material i metody badań

Do przygotowania pracy wykorzystano dane Banku Danych Lokalnych GUS dotyczące produkcji buraka cukrowego w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2002–2011 oraz wyniki Powszechnych Spisów Rolnych w 2002 i 2010 roku, charakteryzujące powierzchnię uprawy w poszczególnych powiatach i gminach. Wyliczono udział produkcji buraka cukrowego w województwie kujawsko-pomorskim w stosunku do produkcji krajowej w poszczególnych latach. Dokładnie scharakteryzowano 25 gmin, w których produkcja buraka cukrowego w 2002 roku była największa. Na podstawie danych z 2010 roku dla powiatów i gmin przedstawiono liczbę gospodarstw, w których prowadzono uprawę buraka cukrowego oraz wyliczono średnią wielkość plantacji (takie dane z 2002 roku są niedostępne), którą porównano z średnią dla województwa i całego kraju. Średnią wielkość plantacji dla całego kraju obliczono na podstawie danych GUS oraz Europejskiego Związku Producentów Cukru (CEFS). Obliczenia wykonano w arkuszu kalkulacyjnym Excel. Wyniki zaprezentowano w tabelach.

Wyniki badań

Przeciętna powierzchnia uprawy buraka cukrowego w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2002–2011 wynosiła ogółem 42694 ha (tabela 1). Największa była w 2002 roku (54015 ha), a najmniejsza w 2008 roku (30894 ha). Ograniczenie skali produkcji było spowodowane wejściem w życie reformy rynku cukru w Unii Europejskiej 1 lipca 2006 roku. W roku gospodarczym 2008/2009 zdecydowano o administracyjnym ograniczeniu limitów produkcji w Unii Europejskiej, w tym dla Polski o 13,5%. Średnio w ocenianym okresie udział powierzchni uprawy buraka cukrowego w województwie kujawsko-pomorskim w całkowitej powierzchni krajowej wyniósł 17,2% i kształtował się od 15,8% w 2006 roku do 18,6% w 2010 roku (tabela 2). Postępujący wzrost udziału omawianego województwa można tłumaczyć koncentracją produkcji związaną z reformą rynku cukru w Unii Europejskiej.

Średnie plony korzeni buraka cukrowego w analizowanym okresie w województwie kujawsko-pomorskim wynosiły 48,9 t/ha i w każdym z lat, z wyjątkiem 2005 roku, były wyższe lub zbliżone do średnich dla całego kraju (tabela 1). Stanowiło to przeciętnie 103,8% średnich plonów krajowych (tabela 2). Świadczy to nie tylko o korzystnych warunkach glebowo-klimatycznych do uprawy buraka cukrowego, ale także o wysokim poziomie technologii produkcji. Niskie plony w 2005 roku (89,7% średnich plonów w kraju) były spowodowane niekorzystnymi warunkami pogodowymi, które mają decydujący wpływ na plonowanie buraka cukrowego^{6, 7, 8}.

⁶ Janiak W., Piecuch K., Siódmiak J.: Wyniki Porejestrowych Doświadczeń Odmianowych. Burak cukrowy 2011, Słupia Wielka COBORU, 83, 2011, ss.18.

Przeciętne zbiory buraka cukrowego w analizowanym województwie w latach 2002-2011 wyniosły 2060,4 tys. t i kształtowały się od 1611,2 tys. t w 2008 roku do 2458,4 tys. w 2002 roku (tabela 1). Najmniejsze zbiory w 2008 roku były następstwem ograniczenia powierzchni uprawy buraka cukrowego na skutek działań administracyjnych Komisji Europejskiej. Średnio w analizowanym okresie zbiory w ocenianym rejonie stanowiły 17,9% zbiorów krajowych i kształtowały się od 15,3% w 2005 roku do 18,8% w 2003 roku (tabela 2).

Głównym rejonem uprawy buraka cukrowego w województwie kujawsko-pomorskim jest podregion włocławski, w którym w 2002 roku roślina ta zajmowała 35,2 tys. ha (tabela 3). Do 2010 roku areal buraka cukrowego zmniejszył się w tym podregionie o 31,2% do 24,2 tys. ha. W podregionie grudziąckim skala obniżki była zbliżona (29,1%). Natomiast w podregionie bydgosko-toruńskim redukcja powierzchni była zdecydowanie mniejsza (o 9,0%), ale też znaczenie tego rejonu było niewielkie. W skład województwa kujawsko-pomorskiego wchodzi 19 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu. Należy zauważyć, że w 2002 roku burak cukrowy uprawiano we wszystkich tych jednostkach terytorialnych a w 2010 roku zaniechano produkcji tej rośliny tylko w jednym (m. Toruń). Jedynie w dwóch powiatach (m. Bydgoszcz i m. Włocławek) odnotowano zwiększenie powierzchni uprawy, a w pozostałych znaczne ograniczenie; świeckim (o 57,4%), żnińskim (o 44,9%), rypińskim (o 40,5%), lipnowskim (o 40,1%), brodnickim (o 40,9%) i radziejowskim (o 40%).

W 2002 roku w 25 gminach o największej powierzchni uprawy buraka cukrowego roślina ta zajmowała 26,4 tys. ha, czyli 48,8% areалу w całym województwie (tabela 4). W gospodarstwach indywidualnych uprawiano 24,0 tys. ha buraka cukrowego, tj. 48,5% obszaru zajętego przez tę roślinę w takich gospodarstwach w całym województwie. W 2010 roku powierzchnia uprawy w analizowanych gminach zmniejszyła się ogółem do 19,7 tys. ha, czyli o 25,2% w stosunku do 2002 roku. Obszar ten stanowił 51,3% areалу buraka cukrowego w całym województwie. W gospodarstwach indywidualnych w 25 wybranych gminach od 2002 roku do 2010 roku powierzchnia uprawy buraka cukrowego została ograniczona o 30,8% do 16,6 tys. ha – 49,2% areалу tej rośliny w takich gospodarstwach w całym województwie. Zmniejszenie powierzchni uprawy o ponad 40% ogółem zanotowano w 6 gminach (Żnin, Lubraniec, Osiećciny, Wąbrzeźno, Piotrków Kujawski i Lubień Kujawski). Niewielki wzrost areálu buraka cukrowego stwierdzono tylko w gminach: Kowalewo Pomorskie i Płużnica. Ograniczenie areálu buraka cukrowego w gospodarstwach indywidualnych w gminie Żnin przekroczyło 50%, a w 5 gminach (Lubraniec, Osiećciny, Wąbrzeźno, Piotrków Kujawski i Lubień Kujawski) – 40%. Jedynie w gminie Płużnica powierzchnia uprawy tej rośliny nieznacznie się zwiększyła.

W 2010 roku produkcję buraka cukrowego w województwie kujawsko-pomorskim prowadzono w 8373 gospodarstwach ogółem, w tym w 8294 gospodarstwach indywidualnych (tabela 5). Najwięcej gospodarstw, w których uprawiano burak cukrowy było w powiatach: włocławskim (1,3 tys.) i inowrocławskim (1,0 tys.).

⁷ Janiak W., Piecuch K, Siódmiak J.: Wyniki Porejestrowych Doświadczeń Odmianowych. Burak cukrowy 2011, Słupia Wielka COBORU, 92, 2012, ss.17.

⁸ Artyszak A.: Agrotechniczne i siedliskowe uwarunkowania plonowania i zdrowotności korzeni buraka cukrowego. Rozprawy Naukowe i Monografie, 398, Wyd. SGGW Warszawa, 2012, ss. 154.

Średnia wielkość plantacji w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 4,58 ha ogółem. W skali kraju średnia wielkość plantacji wyliczona na podstawie danych GUS to 4,02 ha (206407 ha : 51 326 gospodarstw). Znacznie inną średnią można wyliczyć na podstawie danych Europejskiego Związku Producentów Cukru – CEFS⁹. Według tych danych w 2010 roku w Polsce uprawiano 195176 ha buraka cukrowego w 38208 gospodarstwach, co daje przeciętną wielkość plantacji wynoszącą 5,11 ha. Największą przeciętną powierzchnią plantacji charakteryzowały się powiaty: grudziącki (7,83 ha) i wąbrzeski (7,25 ha).

Średnia plantacja w gospodarstwach indywidualnych miała powierzchnię 4,06 ha i była największa w powiecie wąbrzeskim (7,25 ha).

⁹ CEFS: CEFS Sugar Statistics 2011. Wyd. CEFS, Brussels, 2011, ss 27.

Tabela 1. Produkcja buraka cukrowego w woj. kujawsko-pomorskim w latach 2002–2011
 Table 1. Sugar beet production in the Kujawsko-Pomorskie voivodeship in 2002-2011

Wyszczególnienie Specification	Lata/Years											
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2002– 2011	
Pow. uprawy, ha/Growing area, ha												
Ogółem/agriculturals holdings total												
Polska/Poland	303037	286303	297257	286179	262046	247432	187484	199936	206407	203512	247959	
woj. kuj.-pom./ Kuj.-Pom. Voivodeship	54015	49699	49345	48840	41497	41387	30894	35264	38372	37629	42694	
gospod. ind./private farms	254020	232868	243905	235174	215897	202939	155819	162441	164931	164054	203205	
Polska/Poland	49397	44225	44254	44081	37191	37081	27185	30623	33708	32871	38062	
woj. kuj.-pom./ Kuj.-Pom. Voivodeship												
Plony, t/ha/Yields, t per ha	44,3	41,0	42,8	41,6	43,8	51,3	46,5	54,3	48,3	57,4	47,1	
Ogółem/agriculturals holdings total	45,5	44,4	46,9	37,3	46,9	55,6	52,2	56,6	47,9	56,1	48,9	
Polska/Poland												
woj. kuj.-pom./ Kuj.-Pom. Voivodeship	43,9	41,4	42,7	41,0	43,5	50,3	46,7	55,3	48,3	57,5	47,1	
gospod. ind./private farms	44,4	46,0	47,1	36,7	47,3	56,2	53,2	57,6	47,9	56,7	49,3	
Polska/Poland												
woj. kuj.-pom./ Kuj.-Pom. Voivodeship	13433,9	11739,5	12730,4	11912,4	11474,8	12681,6	8715,2	10849,2	9972,6	11674,2	11518,4	
Zbiory, tys. t/Harvest, thousand t	2458,4	2206,8	2312,3	1820,2	1948,3	2300,1	1611,2	1997,2	1837,9	2111,6	2060,4	
Ogółem/agriculturals holdings total	11157,3	9648,9	10414,2	9635,4	9400,1	10212,0	7278,3	8979,4	7972,4	9440,4	9413,8	
Polska/Poland	2194,3	2032,9	2082,2	1616,2	1758,0	2083,4	1447,4	1762,5	1614,6	1865,2	1845,7	
woj. kuj.-pom./ Kuj.-Pom. Voivodeship												
gospod. ind./private farms												
Polska/Poland												
woj. kuj.-pom./ Kuj.-Pom. Voivodeship												

Zródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
 Source: own study based on CSO Local Data Bank.

Tabela 2. Udział produkcji buraka cukrowego w woj. kujawsko-pomorskim w produkcji krajowej w latach 2002–2011 (%)
 Table 2. The share of sugar beet production in the Kujawsko-Pomorskie voivodeship in domestic production in 2002-2011 (%)

Wyszczególnienie Specification	Lata/Years											
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2002– 2011	
Pow. uprawy/Growing area, ha												
ogółem/agriculturals holdings total	17,8	17,4	16,6	17,1	15,8	16,7	16,5	17,6	18,6	18,5	17,2	
gospod. ind./private farms	19,4	19,0	18,1	18,7	17,2	18,3	17,4	18,9	20,4	20,0	18,7	
Plony/Yields												
ogółem/agriculturals holdings total	102,7	108,3	109,6	89,7	107,1	108,4	112,3	104,2	99,2	97,7	103,8	
gospod. ind./private farms	101,1	111,1	110,3	89,5	108,7	111,7	113,9	104,2	99,2	98,6	104,7	
Zbiory/Harvest												
ogółem/agriculturals holdings total	18,3	18,8	18,2	15,3	17,0	18,1	18,5	18,4	18,4	18,1	17,9	
gospod. ind./private farms	19,7	21,1	20,0	16,8	18,7	20,4	19,9	19,6	20,3	19,7	19,6	

Zródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
 Source: own study based on CSO Local Data Bank.

Tabela 3. Powierzchnia uprawy buraka cukrowego w poszczególnych powiatach w woj. kujawsko-pomorskim (ha)

Table 3. Sugar beet cultivation area in different districts in the Kujawsko-Pomorskie voivodeship (ha)

Jednostki regionalne Regional units		Gospodarstwa rolne, ogółem Agriculturals holdings total			Gospodarstwa indywidualne Private farms		
Podregion Subregion	Powiat District	2002	2010	Zmiana Change %	2002	2010	Zmiana Change %
bydgosko-toruński	bydgoski	948,45	707,86	-25,4	733,45	537,68	-26,7
	toruński	3981,06	3770,30	-5,3	3614,92	2957,89	-18,2
	m. Bydgoszcz	4,50	10,83	+140,7	4,50	10,83	+140,7
	m. Toruń	1,60	0,00	-100,00	1,60	0,00	-100,0
	razem	4935,61	4488,99	-9,0	4354,47	3506,40	-19,5
grudziącki	brodnicki	1623,09	959,19	-40,9	1318,14	674,75	-48,8
	chełmiński	2220,41	1791,34	-19,3	1859,58	1471,84	-20,8
	golubsko-dobrzyński	3820,18	3225,57	-15,6	3631,09	2930,85	-19,3
	grudziącki	2358,10	1612,92	-31,6	2196,10	1247,26	-43,2
	sępoleński	249,26	223,48	-10,3	216,66	191,48	-11,6
	świecki	1021,39	435,48	-57,36	971,01	435,48	-55,1
	tucholski	377,88	d.u.	-	89,88	d.u.	-
	wąbrzeski	1976,72	1304,56	-34,0	1976,72	1304,56	-34,0
	m. Grudziądz	5,06	d.u.	-	5,06	d.u.	-
	razem	13652,09	9677,54	-29,1	12264,24	8277,22	-32,5
włocławski	aleksandrowski	3443,95	2446,01	-29,0	3435,45	2404,51	-30,0
	inowrocławski	6818,84	5325,75	-21,9	5589,52	4370,22	-21,8
	lipnowski	1491,57	892,95	-40,1	1457,37	892,95	-38,7
	mogileński	3609,59	2833,13	-21,5	3283,59	2663,14	-18,9
	nakielski	2594,53	2302,46	-11,3	2116,29	1719,41	-18,8
	radziejowski	4788,83	2874,72	-40,0	4784,33	2874,72	-39,9
	rypiński	1224,52	728,17	-40,5	1196,52	684,90	-42,8
	włocławski	7261,43	4614,30	-36,4	7080,40	4418,22	-37,6
	żniński	3893,07	2143,64	-44,9	3533,73	1852,04	-47,6
	m. Włocławek	2,39	26,26	+998,7	2,39	26,26	+998,7
razem	35128,72	24187,39	-31,2	32479,59	21906,37	-32,6	

d.u. – dane ukryte/d.u. - hidden data

Źródło: opracowanie własne na podstawie PSR 2002 i 2010.

Source: own study based on the Agricultural Census 2002 and 2010.

W 2010 roku w 25 wybranych gminach województwa kujawsko-pomorskiego produkcję buraka cukrowego prowadziło 4055 gospodarstw ogółem, w tym 4026 gospodarstw indywidualnych (tabela 6). Stanowiło to odpowiednio 48,4% oraz 48,5% liczby gospodarstw ogółem i indywidualnych uprawiających burak cukrowy w województwie. Najwięcej, bo ponad 200 gospodarstw ogółem produkujących burak cukrowy było w gminach: Kruszwica, Lubraniec, Chełmża (gmina wiejska), Mogilno, Osiecin, Brześć Kujawski, Bądkowo i Radziejów (gmina wiejska).

Średnia wielkość plantacji w analizowanych gminach w 2010 roku wyniosła 4,86 ha ogółem i była o 6,1% większa niż dla całego województwa. Dla gospodarstw indywidualnych było to 4,12 ha, czyli o 1,5% więcej niż dla województwa. Największą średnią powierzchnią plantacji ogółem i wśród gospodarstw indywidualnych charakteryzowała się gmina Płużnica (12,4 ha).

Tabela 4. Dwadzieścia pięć gmin o największej powierzchni uprawy buraka cukrowego w woj. kujawsko-pomorskim

Table 4. Twenty five communes with the largest area under sugar beet in the Kujawsko-Pomorskie voivodeship

Gmina Commune	Gospodarstwa rolne ogółem Agriculturals holdings total			Gospodarstwa indywidualne Private farms		
	2002	2010	Zmiana Change, %	2002	2010	Zmiana Change, %
Kruszwica	2073,72	1642,48	-20,8	1164,40	840,10	-27,8
Żnin	1752,08	958,12	-45,3	1464,08	683,52	-53,3
Lubraniec	1622,98	944,06	-41,8	1622,98	929,19	-42,7
Chełmża (w)	1376,38	1362,42	-1,0	1257,58	968,27	-23,0
Kowalewo Pomorskie	1373,04	1377,61	+0,3	1232,95	1138,89	-7,6
Mogilno	1364,51	1143,35	-16,2	1218,51	1068,57	-12,3
Strzelno	1292,78	893,45	-30,9	1162,78	853,24	-26,6
Osięciny	1255,62	703,33	-44,0	1255,62	703,33	-44,0
Brześć Kujawski	1209,56	776,38	-35,8	1209,56	774,00	-36,0
Bądkowo	1171,97	885,02	-24,5	1171,97	885,02	-24,5
Radziejów (w)	1000,89	723,83	-27,7	996,39	723,83	-27,4
Golub-Dobrzyń (w)	945,08	703,73	-25,5	896,08	662,73	-26,0
Janikowo	858,16	556,28	-35,2	710,16	481,48	-32,2
Inowrocław (w)	795,30	562,30	-29,3	676,30	562,30	-16,9
Kcynia	840,93	766,78	-8,8	723,43	549,38	-24,1
Wąbrzeźno (w)	823,58	477,51	-42,0	823,58	477,51	-42,0
Piotrków Kujawski	828,44	451,33	-45,5	828,44	451,43	-45,5
Zławieś Wielka	798,44	775,07	-2,9	631,44	517,59	-18,0
Gniewkowo	759,15	756,83	-0,3	724,15	706,28	-2,5
Złotniki Kujawskie	732,13	558,16	-23,8	724,13	530,36	-26,8
Dąbrowa Biskupia	716,94	491,88	-31,4	716,94	491,88	-31,4
Lubień Kujawski	716,93	390,25	-45,6	716,93	390,25	-45,6
Choceń	688,95	491,80	-28,6	688,95	491,80	-28,6
Pluźnica	680,47	717,69	+5,5	680,47	717,69	+5,5
Radomin	672,36	597,90	-11,1	672,36	597,90	-11,1
Razem	26350,39	19707,56	-25,2	23970,18	16598,64	-30,8

(w) – gmina wiejska/(w) – rural commune

Źródło: opracowanie własne na podstawie PSR 2002 i 2010.

Source: own study based on the Agricultural Census 2002 and 2010.

Tabela 5. Liczba gospodarstw i średnia powierzchnia plantacji buraka cukrowego w poszczególnych powiatach w woj. kujawsko-pomorskim w 2010 roku

Table 5. Number of farms and average area of sugar beet plantation in different districts in the Kujawsko-Pomorskie voivodeship in 2010

Jednostki regionalne Regional units		Gospodarstwa rolne ogółem Agriculturals holdings total		Gospodarstwa indywidualne Private farms	
Podregion Subregion	Powiaty District	liczba number of agriculturals holdings	średnia pow. plantacji, ha average area of plantations, ha	liczba number of agriculturals holdings	średnia pow. plantacji, ha average area of plantations, ha
bydgosko-toruński	bydgoski	155	4,57	149	3,61
	toruński	664	5,68	654	4,52
	m. Bydgoszcz	13	0,83	13	0,83
grudziącki	razem	832	5,40	816	4,30
	brodnicki	168	5,71	162	4,17
	chełmiński	413	4,34	409	3,60
	golubsko-dobrzyński	602	5,36	598	4,90
	grudziącki	206	7,83	202	6,17
	sępoleński	62	3,60	59	3,24
	świecki	113	3,85	113	3,85
	tucholski	d.u.	-	d.u.	-
	wąbrzeski	180	7,25	180	7,25
	m. Grudziądz	d.u.	-	d.u.	-
	razem	1766	5,48	1744	4,75
włocławski	aleksandrowski	676	3,62	674	3,57
	inowrocławski	1001	5,32	993	4,40
	lipnowski	221	4,04	221	4,04
	mogileński	600	4,72	595	4,48
	nakielski	435	5,29	419	4,10
	radziejowski	933	3,08	933	3,08
	rypiński	193	3,77	192	3,57
	włocławski	1316	3,51	1312	3,37
	żniński	391	5,48	386	4,80
	m. Włocławek	8	3,28	8	3,28
	razem	5774	4,19	5733	3,82
razem	-	8373	4,58	8294	4,06

d.u. – dane ukryte/d.u. – hidden data

Źródło: opracowanie własne na podstawie PSR 2010.

Source: own study based on the Agricultural Census 2010.

Tabela 6. Liczba gospodarstw i średnia powierzchnia plantacji buraka cukrowego w 25 gminach w woj. kujawsko-pomorskim w 2010 roku

Table 6. Number of farms and the average size of sugar beet plantations in 25 communes in the Kujawsko-Pomorskie voivodeship in 2010

Gmina Commune	Gospodarstwa rolne ogółem Agriculturals holdings total		Gospodarstwa indywidualne Private farms	
	liczba number of agriculturals holdings	średnia pow. plantacji, ha average area of plantations, ha	liczba number of agriculturals holdings	średnia pow. plantacji, ha average area of plantations, ha
Kruszwica	224	7,33	220	3,82
Znin	156	6,14	153	4,47
Lubraniec	248	3,81	247	3,76
Chełmża (w)	217	6,28	213	4,55
Kowalewo Pomorskie	170	8,10	168	6,78
Mogilno	277	4,13	274	3,90
Strzelno	175	5,10	174	4,90
Osięciny	228	3,08	228	3,08
Brześć Kujawski	207	3,75	206	3,76
Bądkowo	235	3,77	235	3,77
Radziejów (w)	218	3,32	218	3,32
Golub-Dobrzyń (w)	146	4,82	145	4,57
Janikowo	106	5,25	104	4,63
Inowrocław (w)	133	4,23	133	4,23
Kcynia	161	4,76	158	3,48
Wąbrzeźno (w)	94	5,08	94	5,08
Piotrków Kujawski	131	3,44	131	3,45
Zławieś Wielka	84	9,23	82	6,31
Gniewkowo	129	5,87	128	5,52
Złotniki Kujawskie	125	4,46	124	4,28
Dąbrowa Biskupia	123	4,00	123	4,00
Lubień Kujawski	111	3,52	111	3,52
Choceń	166	2,96	166	2,96
Pluźnica	58	12,37	58	12,37
Radomin	133	4,50	133	4,50
Razem	4055	4,86	4026	4,12

(w) – gmina wiejska/(w) – rural commune

Źródło: opracowanie własne na podstawie PSR 2010.

Source: own study based on the Agricultural Census 2010.

Podsumowanie

Ograniczenie produkcji buraka cukrowego w województwie kujawsko-pomorskim było spowodowane przede wszystkim reformą rynku cukru w Unii Europejskiej w latach 2006–2009, a przede wszystkim zmniejszeniem o 13,5% limitów produkcyjnych dla Polski od roku gospodarczego 2008/2009. Podobna redukcja produkcji buraka cukrowego dotknęła także innych województw¹⁰. W wyniku procesu restrukturyzacji w całym kraju zrzeczono się prawa do produkcji 366868,9 t cukru, co stanowiło 20,7% kwoty produkcyjnej, którą posiadali producenci cukru w Polsce.

¹⁰ Artyszak A.: Zmiany w produkcji buraka cukrowego w województwie lubelskim w latach 2002–2011. Zesz. Nauk. Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Polityki Europejskiej, Finanse i Marketing, 8 (57), 2012.

Największe redukcje dotknęły województwa mazowieckiego (64153,4 t) i kujawsko-pomorskiego (50887,8 t)¹¹.

W ramach pomocy dla poszkodowanych rolników i firm współpracujących z branżą cukrowniczą opracowano Krajowy Program Restrukturyzacji, którym zostało objętych 981 gmin w całym kraju. Największa liczba gmin była w woj. wielkopolskim (153), mazowieckim (136) i kujawsko-pomorskim (107). Najwięcej plantatorów, którzy całkowicie lub częściowo utracili prawo do uprawy i dostawy buraka cukrowego było w województwach: mazowieckim (5305), wielkopolskim (4609) i kujawsko-pomorskim (4061). W skali całego kraju było to łącznie 26718^{12, 13, 14, 15}.

Krajowy Program Restrukturyzacji obejmował dwa działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” oraz „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”. W ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” ARR wypłaciła w całym kraju 2885 wnioskodawcom 89,5 mln zł, co stanowi około 93% ogólnej kwoty skierowanej na to działanie. W województwie kujawsko-pomorskim 401 rolników otrzymało 11770,3 tys. zł. W ramach działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” ARR wypłaciła 19 wnioskodawcom 38,0 mln zł, co stanowi ok. 86% ogólnej kwoty skierowanej na działanie. W województwie kujawsko-pomorskim 3 przedsiębiorców otrzymało 1662,1 tys. zł¹⁶.

W efekcie działań restrukturyzacyjnych wymuszonych reformą rynku cukru w województwie kujawsko-pomorskim w 2011 roku pozostały czynne 3 cukrownie: Nakło i Kruszwica z Krajowej Spółki Cukrowej S.A. i Chełmża z Nordzucker Polska S.A.

Literatura

Artyszak A.: Zmiany w produkcji buraka cukrowego w Polsce na tle Unii Europejskiej w I dekadzie XXI wieku. Rocz. Nauk. SERiA t. XIV, z. 1, 2012.

Artyszak A.: Agrotechniczne i siedliskowe uwarunkowania plonowania i zdrowotności korzeni buraka cukrowego. Rozprawy Naukowe i Monografie, 398, Wyd. SGGW Warszawa, 2012.

Artyszak A.: Zmiany w produkcji buraka cukrowego w województwie lubelskim w latach 2002–2011. Zesz. Nauk. Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Polityki Europejskiej, Finanse i Marketing, 8 (57), 2012.

Baza Danych Lokalnych GUS.

CEFS: CEFS Sugar Statistics 2011. Wyd. CEFS, Brussels, 2011.

¹¹ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie zmiany Krajowego Programu Restrukturyzacji (Monitor Polski nr 61, poz. 585, 2011).

¹² Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie Krajowego Programu Restrukturyzacji (Monitor Polski nr 44, poz. 672, 2009).

¹³ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie wykazu gmin objętych procesem restrukturyzacji, wskazanych w Krajowym Programie Restrukturyzacji (Monitor Polski nr 44, poz. 673, 2009).

¹⁴ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie zmiany wykazu gmin objętych procesem restrukturyzacji, wskazanych w Krajowym Programie Restrukturyzacji (Monitor Polski nr 12, poz. 127, 2010).

¹⁵ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie zmiany Krajowego Programu Restrukturyzacji (Monitor Polski nr 61, poz. 585, 2011).

¹⁶ Agencja Rynku Rolnego wypłaciła prawie 1230 mln PLN pomocy dla Beneficjentów działań Krajowego Programu Restrukturyzacji. [Tryb dostępu: http://arr.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1304:wypata-pomocy-beneficjentom-dziaa-krajowego-programu-restrukturyzacji-793-mln-pln&catid=80:krajowy-program-restrukturyzacji&Itemid=148]. [data odczytu: luty 2013].

Janiak W., Piecuch K., Siódmiak J.: Wyniki Porejestrowych Doświadczeń Odmianowych. Burak cukrowy 2011, Słupia Wielka COBORU, 83, 2011.

Janiak W., Piecuch K., Siódmiak J.: Wyniki Porejestrowych Doświadczeń Odmianowych. Burak cukrowy 2011, Słupia Wielka COBORU, 92, 2012.

Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie Krajowego Programu Restrukturyzacji (Monitor Polski nr 44, poz. 672), 2009.

Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie wykazu gmin objętych procesem restrukturyzacji, wskazanych w Krajowym Programie Restrukturyzacji (Monitor Polski nr 44, poz. 673), 2009.

Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie zmiany wykazu gmin objętych procesem restrukturyzacji, wskazanych w Krajowym Programie Restrukturyzacji (Monitor Polski nr 12, poz. 127), 2010.

Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie zmiany Krajowego Programu Restrukturyzacji (Monitor Polski nr 61, poz. 585), 2011.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 318/2006 z 20 lutego 2006 r. w sprawie wspólnej organizacji rynków w sektorze cukru (Dz. Urz. WE L. 58 z dnia 28.02.2006).

Rozporządzenie Rady (WE) nr 319/2006 z 20 lutego 2006 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1782/2003 ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników (Dz. Urz. WE L. 58 s. 32 z dnia 28.02.2006 r.).

Rozporządzenie Rady (WE) nr 320/2006 z 20 lutego 2006 r. ustanawiające tymczasowy system restrukturyzacji przemysłu cukrowniczego we Wspólnocie i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1290/2005 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej (Dz. Urz. WE L. 58 z dnia 28.02.2006).

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1260/2007 z dnia 9 października 2007 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 318/2006 w sprawie wspólnej organizacji rynków w sektorze cukru (Dz. Urz. WE L. 283 z dnia 27.10.2007).

Agencja Rynku Rolnego wypłaciła prawie 1230 mln PLN pomocy dla Beneficjentów działań Krajowego Programu Restrukturyzacji. [Tryb dostępu: http://arr.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1304:wypata-pomocy-beneficjentom-dziaa-krajowego-programu-restrukturyzacji-793-mln-pln&catid=80:krajowy-program-restrukturyzacji&Itemid=148]. [data odczytu: luty 2013].

Summary

The paper presents the CSO data changes in sugar beet production in the Kujawsko-Pomorskie voivodeship in 2002-2011. During this period the growing area under sugar beet decreased by 30.3%, yields increased by 7.5%, and decreased harvest 016.2%. From 2002 to 2010 sugar beet area has been reduced in most district: swiecki (by 57.4%) and zninski (by 44.9%). In 2002, the 25 communes with the largest area under sugar beet was occupied 26.4 thousand ha (48.8% of the area in the voivodeship). By 2010, the area of sugar beet in the analyzed communes decreased by 25.2% (19,7 thousand ha) compared to 2002 (51.3% of the area of sugar beet in the entire voivodeship). The main reason for limiting the production of sugar beet was the reform of the sugar market in the European Union in 2006-2009.

Key words: sugar beet, the European Union, the Kujawsko-Pomorskie voivodeship

Informacje o autorze

Dr inż. Arkadiusz Artyszak
Katedra Agronomii SGGW
ul. Nowoursynowska 159
02-787 Warszawa
e-mail: arkadiusz_artyszak@sggw.pl